

پاپاریان و مجلات خارجی عکاسی نیز می‌پرداخت (همان). آیریا طی قرارداد شماره ۱۴۱۶۹ در تاریخ ۱۳۲۹/۱۱/۲۱ با آستان قدس رضوی، به منظور تهیه عکس از آثار نفیس خزانه و موزه آستان قدس رضوی و همچنین زوایای مختلف اماکن متبرکه، نماهای داخلی و خارجی حرم مطهر و کتب خطی کتابخانه، به عنوان عکاس رسمی آستان قدس رضوی منصوب گردید (مخزن اسناد آستان قدس رضوی، شماره اموالی ۲/۲۷۲۵۱). و این همکاری تا سال ۱۳۵۸ ادامه داشت.

آیریا اولین شخصی بود که در مشهد با نورپردازی در آتلیه عکس گرفت و در دوران طولانی عکاسی‌اش از دوربین‌های آپلانات، آناستیگمات، زایس و لایکا استفاده نمود. آیریا در طول دوره عکاسی خود حدود صد هزار نگاتیو گرفته که بخشی از عکس‌هایش در مجلات آستان قدس منتشر و برخی دیگر در بین آلبوم‌های مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی بنیاد مستضعفان تهران نگهداری می‌شود. او اولین عکس رنگی را با آموزشی که در تهران از آقای افتخار و انوشهر گرفته بود، در حدود سال ۱۳۳۰ در مشهد منتشر کرد (ترابی، ۶۳).

از اقدامات آقای آیریا می‌توان به تأسیس واحد سمعی بصری دانشگاه مشهد در سال ۱۳۳۸ همزمان با ریاست دکتر سامی راد، ایجاد واحد فیلم‌تک کتابخانه آستان قدس رضوی در سال ۱۳۵۱، تهیه عکس از آثار و اشیای گرانبهای موزه آستان قدس و کاشی‌کاری‌های عصر سلطان سنجر و تهیه میکروفیلم‌های کتاب‌های کتابخانه ملک در تهران، اشاره نمود (همان، ۶۱).

آیریا علی‌رغم تجربیات گرانبهایش در زمینه عکاسی، بعدها حرفه عکاسی را رها نمود و به فروش کالای عکاسی و سپس کالای طبّی مشغول شد. از شاگردان او می‌توان به محمد صانع، مسئولین عکاسی‌های هنر، اونیورسالت و آپادانا اشاره نمود (همان، ۶۳).

آیریا سرانجام در سال ۱۳۷۴ دار فانی را وداع گفت و فرزندان‌ش بعد از فوت او طبق وصیت پدرشان نگاتیوها و عکس‌هایش را در اختیار آستان قدس قرار دادند (همان، ۶۳؛ طلایی، ۳۳۲/۴).

منابع

ترابی، نسرین (۱۳۸۳). عکاسخانه ایام (گزیده‌ای از تاریخ عکاسی مشهد). تهران: کلهر.
طلایی، زهرا (۱۳۸۷). دفتر اسناد. شش جلد. مشهد. سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.
مخزن اسناد. سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.

علی آیریا

عکاس مخصوص آستان قدس رضوی

(۱۲۹۳-۱۳۷۴ ش)

ابوالفضل زارعی*

علی آیریا در سال ۱۲۹۳ ش. در شهر یزد دیده به جهان گشود. از همان دوران نوجوانی به عکاسی علاقه‌مند شد و در سال ۱۳۰۷ فعالیت در این عرصه را آغاز کرد. پس از اتمام تحصیلات سال سوم دبیرستان، ابتدا در عکاسی ادیسون شروع به فعالیت نمود و سپس در فاصله سال‌های ۱۳۱۲-۱۳۱۳ با همکاری حسن پیمیا، عکاسی پیمیا را در مشهد تأسیس کرد (ترابی، ۶۱). اما این همکاری به خاطر مرگ زود هنگام حسن پیمیا زیاد دوام نیاورد، بعد از این واقعه در سال ۱۳۲۰ عکاسی آیریا را تأسیس نمود.

آیریا به زبان‌های انگلیسی و فرانسه تسلط داشت و برای پیشرفت و تکامل در زمینه عکاسی علاوه بر کار تجربی، به مطالعه کتاب‌های مرتبط با عکاسی مانند کتاب

* کارشناس ارشد جغرافیا و پژوهشگر بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی.

zareiaolfazl5@gmail.com

